

Aktuelt om finansiell rapportering:

Nye regler for nedskrivning av finansielle eiendeler

Artikkelen er forfattet av:

Cand.oecon./siviløkonom
Robert Madsen
Senior Manager EY

IASB arbeider med å utvikle en ny standard for finansielle instrumenter. De nye prinsippene for nedskrivning av finansielle eiendeler som er på trappene, tyder på et kompromiss mellom ulike aktørers behov, hvor det ikke bare er tatt hensyn til primærbrukerne av regnskapet.

IASBs finansielle instrumenter-prosjekt har vært en del av IASBs aktive agenda siden 2008, og har som overordnet formål å forenkle dagens regler for regnskapsmessig behandling av finansielle instrumenter og oppnå konvergens med US GAAP. Rent praktisk innebærer dette at det skal utarbeides en ny standard, IFRS 9 *Finansielle instrumenter*, som skal erstatte gjeldende IAS 39 *Finansielle instrumenter – innregning og måling*. Nye regler etter US GAAP er ikke ferdigstilt, men utviklingen så langt tyder på at IASB og FASB vil velge ulike løsninger på mange områder. Målsetningen om å oppnå ytterligere konvergens i regnskapsstandardene synes derved ikke å bli nådd.

Tre delprosjekter

Arbeidet med utvikling av ny standard er delt opp i tre delprosjekter: (1) klassifise-

Formålet med denne spalten er å gi løpende oppdatering på aktuelle og sentrale spørsmål om finansiell rapportering. Det vil kunne være nye standarder eller tolkninger fra IASB eller NRS, men også relevante uttalelser gitt av regulerende myndigheter, eller kommentarer til andre relevante utviklingstrekk med betydning for norske foretaks finansielle rapportering.

En regnskapsfaglig spesialistgruppe i EY er forfattere av spalten. Dette nummerets spalte er forfattet av cand.oecon og siviløkonom Robert Madsen. Robert Madsen er tilknyttet den nordiske IFRS-desken i EY og er medlem av EYs globale IFRS-gruppe for finansielle instrumenter.

ring og måling, (2) nedskrivning og (3) sikringsbokføring. Den første delen av prosjektet ble i stor grad fullført ved at IASB publiserte IFRS 9 med prinsipper for klassifisering og måling av finansielle eiendeler i november 2009, og oppdaterte denne med prinsipper for klassifisering og måling av finansielle forpliktelser i oktober 2010. Forslag til avgrensede endringer i denne delen av standarden ble imidlertid sendt på høring alt i november 2012, med forventet ferdigstilling i 2. kvartal 2014.

Del to av prosjektet, som omtales i denne spalten, omfatter nedskrivning av finansielle eiendeler. Nedskrivning av finansielle eiendeler er et kontroversielt tema og utvikling av nye regler på dette området har tatt tid. De viktigste beslutningene er nå tatt og publisering av nye prinsipper er rett rundt hjørnet. Ifølge IASBs nettsider planlegges ferdigstilling av denne delen av standarden i andre kvartal 2014, men trolig blir det juli 2014 før det skjer.

Nye regler for sikringsbokføring ble ferdigstilt i november 2013 og er tidligere omtalt i denne spalten. Makrosikring (sik-

ring av åpne porteføljer) var fra starten en del av dette delprosjektet, men ble etter hvert skilt ut som et eget prosjekt.

Pliktig virkningstidspunkt for IFRS 9 ble først fastsatt til 1. januar 2013, men har blitt utsatt flere ganger. IASB har tentativt besluttet at pliktig virkningstidspunkt ikke vil være før 1. januar 2018. EU har sagt at de først vil vurdere den for godkjenning når hele standarden er ferdigstilt. Trolig vil det bli separate løp for godkjenning av IFRS 9 og makrosikring, slik at makrosikring ikke forsinker godkjenningsprosessen for IFRS 9.

IASB responderer på kritikk

Nedskrivningsreglene i dagens IAS 39 er basert på en såkalt «incurred loss»-modell. Det vil si at nedskrivning for tap bare skal finne sted når det er objektive bevis for at en tapshendelse har inntruffet. Spesielt i kjølvannet av finanskrisen har denne modellen blitt kritisert for at inntektsføringen av renter blir for høy frem til tap eventuelt finner sted, og at tapsavsetninger blir for små og kommer for sent («too little, too late») når tap først inntreffer.

Som respons på denne kritikken publiserte IASB i november 2009 et høringsutkast med forslag om at tapsavsetningene skulle være beste estimat for forventet tap over instrumentets levetid. Modellen fikk anerkjennelse for å være en teoretisk god løsning, men ble hevdet å være vanskelig eller umulig å gjennomføre i praksis. Dette blant annet på grunn av at innværende og historiske tapestimater måtte følges opp på instrumentnivå. Et «supplementary document» publisert i januar 2011 inneholdt forenklinger, men også dette forslaget ble forkastet. Løsningen i høringsutkastet *Financial Instruments: Expected Credit Losses* fra mars 2013 er imidlertid nå i ferd med å bli utviklet til endelig standard. Selv om endelig IFRS-standard enda ikke er ferdigstilt, har man allerede i dag et godt bilde av hovedtrekkene i den nye modellen ved at det er publisert tentatve beslutninger fra IASBs gjennomgang av høringsvar og andre innspill til høringsutkastet.

Nye prinsipper for nedskrivning

De nye prinsippene for nedskrivning vil gjelde for gjeldsinstrumenter som måles til amortisert kost eller til virkelig verdi med verdiendringer ført som andre inntekter og kostnader. Instrumentene plasseres i én av tre grupper for nedskrivningsformål, etter systematikken som fremgår av det følgende:

- Alle finansielle eiendeler, med unntak av kjøpte finansielle eiendeler hvor det er en eksplisitt forventning om inntruffet kreditttap og når en forenklet tilnærming kan benyttes, skal uavhengig av kredittkvalitet initialt plasseres i gruppe 1.
- Tapsavsetningen for gruppe 1 skal utgjøre forventet tap over de første 12 månedene etter balansedato. Dette er den delen av forventet tap over levetiden til instrumentet som kan knyttes til sannsynligheten for mislighold («default») de første 12 månedene.
- Finansielle eiendeler skal overføres til gruppe 2 eller 3 når det har vært vesentlig økning i kredittrisikoen.
- Tapsavsetningen for instrumenter i gruppe 2 og 3 er totalt forventet tap over levetiden til instrumentene. Instrumenter i gruppe 2 evalueres på porteføljenivå, mens det for gruppe 3 er identifisert objektive bevis på at et tap har funnet sted slik at disse evalueres på instrumentnivå.
- Tapsavsetninger skal være basert på forventet tap med utgangspunkt i den beste tilgjengelige informasjonen på

estimeringstidspunktet om historiske, nåværende og fremtidige forhold.

- Kjøpte finansielle eiendeler med eksplisitt forventning om inntruffet kreditttap er typisk instrumenter som kjøpes til underkurs fordi kredittkvaliteten er svekket etter utstedelse. For disse beregnes en effektiv rente ved førstegangsinnregning som tar hensyn til forventet tap over levetiden. Påfølgende endringer i forventet tap over levetiden resultatføres.
- For å slippe å følge opp endringer i kredittkvalitet over tid kan en forenklet modell benyttes for kundefordringer og leieavtale-fordringer. For disse kan selskaper avsette for forventet tap over levetiden ved førstegangsinnregning og påfølgende måling.

Nedskrivningsreglene medfører noe som omtales som en «klippe-effekt» (i betydning «å ramle utenfor klippen»), ved at beregningsgrunnlaget for tapsavsetningene for instrumenter i gruppe 2 og 3 er forskjellig fra gruppe 1. Ved en vesentlig økning i kredittisiko oppstår en dobbelt-effekt ved at risikoen for tap øker samtidig som beregningsgrunnlaget for tapsavsetningene utvides til fullt forventet tap over levetiden. En generell nedgangskonjunktur som påvirker mange finansielle eiendeler samtidig, kan derved medføre en dramatisk økning på tapsavsetningene ved at avsetningene øker «både i bredde og dybde», med tilsvarende reversering når økonomien normaliserer seg igjen. Spørsmålet om en økning i kredittisiko er vesentlig eller ikke, blir derved en sentral vurderingsparameter når størrelsen på tapsavsetningene skal fastsettes.

Utlån med tap?

De foreslåtte nedskrivningsreglene medfører også resultatføring av tap på første balansedato for finansielle eiendeler omfattet av kravet om å avsette for 12-måneders forventet tap. Dette kan illustreres med et eksempel. Anta at en bank like før balansedato låner ut 100 i ett år. Bankens rentekostnad for utlånet («selvkost») er 5 prosent. I tillegg krever banken en kreditt- og fortjenestemargin på 2 prosent, slik at utlånsrenten blir 7 prosent. Bankens vurdering er at det er 1 prosent sannsynlighet for at de vil tape hele utlånet, og 99 prosent sannsynlig at låntager vil betale tilbake lån og renter fullt ut. Forventet tap er derved $1 (100 \cdot 0,01)$ når diskontering ses bort fra. Utlånets verdi for banken er sannsynlighet for tilbakebetaling multiplisert med tilbakebetalt beløp, neddiskontert

ett år. Dette gir en verdi for banken på 100,9 vurdert ut fra bankens selvkostrente $((0,99 \cdot (100 + 7)) / 1,05)$. Selv om utlånet har en positiv verdi for banken utover transaksjonsprisen på 100, blir netto balanseført verdi 99 etter resultatføring av en tapsavsetning på 1.

I IASBs konseptuelle rammeverk for finansiell rapportering står det at formålet med finansiell rapportering er å gi «financial information about the reporting entity that is useful to existing and potential investors, lenders and other creditors in making decisions about providing resources to the entity» (OB2). En kan stille spørsmål ved om det er nyttig informasjon for investorer, långivere og andre kreditorer at selskapene regnskapsfører tap på eiendeler når eiendelen vurderes å ha en positiv verdi for selskapet utover transaksjonsprisen. Det kan også fremstå som rart å foreta nedskrivning samtidig som virkelige verdier opplyst om i noter presumptivt ikke indikerer noe nedskrivningsbehov. IASB skriver i det konseptuelle rammeverket at den finansielle rapporteringen ikke primært er rettet mot reguleringsmyndigheter og andre offentlige enheter. Utformingen av prinsippene for finansielle eiendeler tyder imidlertid på at IASB har sett hen til reguleringsmyndighetenes ønsker og behov i større grad enn hva rammeverket skulle tilsi.

Avsluttende kommentarer

Nye nedskrivningsregler har tatt tid å utvikle, og bærer til en viss grad preg av å være et kompromiss hvor det er sett hen til ulike interessenters behov og gjennomførbarhet i praksis. Nye nedskrivningsregler er det siste av tre delprosjekter som skulle gjennomføres som ledd i utviklingen av IFRS 9, men nye endringer området finansielle instrumenter bør forventes i årene som kommer. Makrosikring er nevnt, og IASB vil også vurdere prinsippene for skillet mellom egenkapital og gjeld når arbeidet med fornying av det konseptuelle rammeverket er ferdigstilt. Videre har IASB også sagt at de vil vurdere om det er behov for å gjenoppta arbeidet med å endre reglene for fraregning av finansielle instrumenter. Dette vil trolig bli gjort etter ferdigstillelsen av IFRS 9. Prinsippene for utskilling av innebygde derivater er uklare på mange områder og kunne også hatt behov for en revisjon, uten at dette er noe som står på IASBs agenda.